Kredi Kartının İslam Hukukundaki Yeri

Allah Teâlâ Hazretleri şöyle buyuruyor:

اَفَحَسِبْتُمْ اَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَاَنَّكُمْ اِلَيْنَا لاَ تُرْجَعُونَ

“Sizi boşuna yarattığımızı ve bize tekrar döndürülmeyeceğinizi mi sandınız”[1]

Diğer bir ayet-i kerimede de Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالاْ ِنْسَ اِلاَّ لِيَعْبُدُونِ

“Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım”[2]

Bu ayet-i kerimelerden de anlaşıldığı gibi insanoğlu başıboş yaratılmamıştır. Şu halde insan dünya hayatında sorumsuzca, nefsanî arzuları doğrultusunda yaşama hakkını kendisinde görmemek durumundadır. Üzerine yüklenmiş vazifeler vardır. Bunlar sadece namaz, oruç, hac gibi ibadet çeşitleri değildir. Belki buluğ çağından öleceği güne kadar hayatının bütün evrelerini, dinin tayin ettiği ölçüler içerinde yaşamakla yükümlü tutulmuştur.

Dinimize ait bazı hükümler, Kur’an ayetleri ile beyan edilmişken, bazıları da Efendimiz (sallallahu aleyhi ve selem)‘in Hadis-i Şerifleriyle sabit olmuştur. Hadîs-i şerîfleri yorumlama hususunda kendilerine eslaftan gelen nakiller doğrultusunda hareket eden müçtehitler sahabe kavillerini ve kendilerinden mukaddem olan ehl-i ilmin fetvalarını inceleyerek sonuca varmaya çalışmışlardır. Hakkında açık ayet, hadis ve sahabe kavillerinin bulunmadığı meselelerin birçoğunda fakihler; kıyas, istihsan, istishab ve maslahat emsali içtihat mesleklerini kullanarak ittifak ettikleri gibi farklı sonuçlara vardıkları da olmuştur.

Bizler müçtehit olmadığımızdan, hakkında ayet, hadis ve sahabe kavli bulunmayan ve önceki âlimlerimizden de nakil olmayan bahusus yeni meseleler hakkında, ilmine ve takvasına güvendiğimiz ilim adamlarının görüşlerine müracaat etmek durumundayız. Konu hakkındaki mütalaalarını almak suretiyle de meseleyi değerlendireceğiz.

Bu bölümde hakkında birçok makaleler yazılan, bazılarının; “her türlüsü haramdır” dediği, bazılarının da bunun hilafına; “herhangi bir problem yoktur” dediği, bazılarının ise her iki görüş ortasında bir yol izleyerek “belli başlı işlemler yapılırsa haram, yapılmadığı takdirde ise helal” dedikleri kredi kartı sistemini ele alıp gücümüz nispetince sizlere ifade etmeye gayret edeceğiz. Şüphesiz muvaffakiyet Allah’tandır.

Meselemizin dini boyutunu daha iyi inceleyebilmemiz hiç şüphesiz günümüz şartlarında kredi kartlarının hangi minvalde ve nasıl kullanıldığını bilmemize bağlıdır. Bunun için meseleyi iki ana başlıkta inceleyeceğiz.

a-Kredi kartının tanımı, tarihi seyri ve günümüzdeki kullanımı

b-İlim adamları bu sistemi fıkhın hangi başlığı altında ele alıp incelemişlerdir.

İnsanlığın, ekonomide klasik ödeme aracı olarak kullandığı evrensel değer ölçüşünün para olduğu herkesçe malumdur. Bununla birlikte dünya ekonomisi paraya alternatif

olarak çeşitli ödeme yolları geliştirmiştir. Bahusus “çek” yakın tarihimizde en modern yol olarak görülmüştür. Şu kadar var ki; hesap sahibinin bankada parasının olmaması ve çeki veren bankanın bu karşılığı taahhüt etmemesinden dolayı bir takım sıkıntılar ortaya çıkmıştır. Bankacılık sektörünün ve teknolojinin hızla gelişmesinin sonucu olarak kredi kartı kullanımı başlamıştır. Hatta günümüzde kredi kartının kullanımı, paranın nakit kullanımından daha yaygın bir hâl almıştır. Nitekim Türkiye’de kredi kartı kullanımının onlarca milyonu aştığı ekonomi haberlerinde dillendirilmektedir.

Konu uzmanlarının ifadelerine göre; Türkiye’ye ilk giren kredi kartı; 1968 tarihinde “Diners Clup” olmuştur. Bunun peşinden Türk Ekspres Havacılık Limited Şirketi’yle beraber “Amirecan Express” kartları gelmiştir. 1975 yılından sonra “Euroc Cart”, “Master Cart” ve “Access” kredi kartları da bunları takip etmiştir. 1980’li yıllarda bankalar, kredi kartı uygulamalarına başlamıştır. 1984 yılında da “Visa”nın Türkiye ofisini açmasıyla daha fazla yayılmış ve 1987’de ATM dediğimiz elektronik veznelerin açılmasıyla günümüz kredi kart sistemi uygulaması başlamıştır.

Kullanım mahiyeti itibarıyla birçok banka kartları mevcuttur. Bu kartlar, genel olarak üç başlıkta ele alınmıştır.

1- Charge Card (Ödeme kartı): Bu tür kartlar; alış veriş kolaylığı sağlayan fakat kredi özelliği olmayan borçlandırma kartlarıdır. Bankadan nakit çekme özelliğinin haricinde klasik kredi kartlarında mevcut olan özelliklere sahiptir. Yani bu kart hamili, kartı veren banka ile yapmış olduğu sözleşme doğrultusunda anlaşmalı mağazalarla, nakit taşımaksızın alış veriş yapabilmektedir.

2- Debit Cart: Borcun hesaba doğrudan geçirilmesini ve alış veriş kolaylığı sağlayan hesaba erişim kartlarıdır. Bu tür kartlar müşterinin alacaklı cari hesabı üzerinden çalışır.

Günümüzde bu kartlar, çoğunlukla kart sahibinin hesabındaki parasını şubeye uğramadan çekebilmesi için kullanılmaktadırlar. Bu kartlar işleyiş itibarıyla alış veriş için kullanılmaktadırlar. Bununla yapılan harcamalar bankaya ulaştığında hesap bakiyesinden düşmektedir. Bu kartlara; transfer kartları, hesaba erişim kartları dendiği gibi daha genel olarak banka kartları da denmektedir.

3- Credit Cart: Alış veriş kolaylığı, nakit olma özelliğinin yanı sıra, kredi kullanma (yani bankadan nakit çekme) imkânı sağlayan kartlardır.

Bu tür kartlar bir ve ikinci kısımdaki kartlar gibi alış veriş yapma özelliğine sahip olduğu gibi ekstra olarak bankadan nakit çekme özelliğine de sahiptirler.

Fıkhî değerlendirmesini yapacağımız mesele; kartlarının üçüncü kısmı yani kredi olacaktır. Birinci kısımdaki Charge Card ödeme kartlarının değerlendirilmesi de konu içinde ele alınacaktır.

İkinci kısım olan Debit Cart ise, müşterinin bankadaki parasını yönlendirme (çekme veya bir başka yere transfer etme) için kullanıldığı, nakit çekmek veya kredi kullanmak gibi işlemlerin yapılamaması, sadece bankadaki hesabı kullanma imkânı sağladığından caiz olacağı kanaatindeyiz. Şu kadar var ki; faizli kurumlarla -mecbur bırakan bir gerekçe olmaksızın- velev ki mubah olan işlemleri bile yapmamamız gerekmektedir. Bir diğer ifadeyle bu müesseselere karşı tavır almanın dinî ve ahlaki bir sorumluluk olduğunu bilmemiz gerektiği gibi bu tür müesseselerle yapılacak olan işlemlerin bunlara destek verme olacağını da göz ardı etmememiz gerekmektedir. Bu ve emsali gerekçelerden dolayı mecbur kalmadıkça bu tür kurumlarla çalışmak caiz değildir.

Kredi kartının tanımı:

Kredi kartının çeşitli tanımları yapılmaktadır. Kredinin Latince karşılığı “credere” kelimesidir. Bu kelime; “bir kimseye emniyet ve itimat etmek” anlamına gelmektedir. Kredi kartı çıkaran kuruluş; gerekli incelemeleri yapıp kişinin ödemelerini zamanında yerine getireceğine kanaat getirdikten sonra, kartı hamiline verdiği için “emniyet kartı” ya da “güven kartı” terimlerinin yerine kredi kartı terimi kullanılmıştır.[3]

Kredi kartı; hak sahibi olan kişiye yani kart hamiline açılmış, potansiyel bir kredi olarak da tanımlanmıştır. Aynı zamanda kredi kartı; nakit ödeme yapılmaksızın belli bir malı satın alma veya sunulan bir hizmeti edinme imkânını veren bir ödeme aracı olarak da tarif edilmektedir[4].

Uluslararası alanda beş büyük kredi kartı kuruluşu vardır. Bunların en önemli ve ülkemizde en yaygın olanları; Visa ve Master Carttır. Ve maalesef bunlar da Yahudi kuruluşudur. Bu kuruluşlarla anlaşma yapmayan firmalar, kredi kartı çıkaramazlar. Bankalar veya kredi kartı çıkaracak kuruluşlar, bu firmalara çeşitli miktarda ücret ödemek zorundadırlar.

Kredi kartı sisteminde üç ayrı taraf vardır.

1-Kredi kartını çıkaran kurum

2-Üye işyeri

3-Kart hâmili

Bu taraflar arasında değişik sözleşme ilişkileri vardır. Ancak bu üç taraflı sistem daha geniş bir açıyla incelendiğinde, başka tarafların da sisteme katıldığını ve bu şekilde beş taraflı sistem olduğunu görmekteyiz. Bunlar:

1-Lisans veren kredi kartı kuruluşu (Visa, Master Cart gibi)

2-Lisans alan ve kartı pazarlayan banka.

3-İş yeri ile üye işyeri sözleşmesini imzalamış bulunan banka (bu yukarıdaki banka olabileceği gibi başka bir banka da olabilir.)

4-Yetkili bir bankadan kredi kartını alan kart hamili.

5- Üye işyeri sözleşmesini bir banka ile imzalayan ve kart hamilinin kartını kendi işyerinde kabul eden üye işyeri.[5]

Meselemizi günümüzde de yaygın olduğu şekliyle üç taraflı sistem olarak ele alıp değerlendirmesini yapmaya gayret edeceğiz.

Kredi kartıyla alış veriş yapan kart hamili, kartı veren bankaya borçlanmaktadır. Genel uygulamada banka 30’ar günlük dönemlerde hesap kesimi yapar ve bu dönem boyunca kartla yapılan harcamaları “ekstre/hesap özeti” dediğimiz hesap bildirim cetveli ile kart hamiline bildirir. Cetvelde bildirilen borç için banka, kart hamiline yaklaşık on günlük ödeme süresi tanır. Bu süre sonunda ödenmeyen borç için günlük gecikme faizi işletir. Finans kurumları; gecikme olması durumunda, döviz kuru farkını veya kâr payı farkını borçlu olan kişiye yansıtmaktadırlar.

Ülkemizde kredi kartlarına dair her türlü faaliyet BDDK (Bankacılık Düzenleme ve

Denetleme Kurumu) tarafından denetlenip, tüm banka ve finans kurumları tarafından verilen kartların faiz oranları ve faiz hesaplama yöntemleri bu kurumun resmi internet sitesi olan"www.bddk.org.tr/bankabilgileri/kredibilgileri.aspx"'de güncel olarak yayımlanmaktadır.[6]

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi; üç taraflı kredi kartı sisteminde kartı çıkaran veya hizmete sunan bankayla, kart hamili bir de anlaşmalı dükkân sahipleri vardır. Kartı hizmete sunan banka ile kart hamili arasında bir kredi kartı sözleşmesi olduğu gibi, banka ile pos cihazı bulunan üye işyeri arasında da işyeri sözleşmesi mevcuttur. Bu durumda banka her iki sözleşmede taraf olmaktadır. Ancak meselemiz kredi kartının kullanımı olduğundan banka ile kart hamili arasındaki sözleşmeyi inceleyeceğiz. Banka ile pos cihazı bulunan üye işyeri arasındaki işyeri sözleşmesi ise pos cihazlarının kullanımıyla alakalı olduğundan şimdilik bu konuyu ele almayacağız.

Kredi kart sisteminin fıkıhta hangi akit türüne girdiği hakkında günümüz âlimleri arasında farklı görüşler vardır.

Bazıları bu akdi üçlü kefalet olarak değerlendirmiştir. Bu itibarla banka, kart hamiline; "bu kartla yapacağın tüm alış verişlere muayyen bir limite kadar kefilim" demiş olmaktadır. İşyerine de; "benim kartımla alış veriş yapmak isteyenlere muayyen bir limite kadar izin ver. Kart hamillerinin yaptığı alış verişlerden doğan ödemeler benim üzerimedir. Yani kefilim", demiş oluyor. Buna göre banka, alıcı veya satıcı olmayıp yukarıda da ifade edildiği gibi kefil olmuş olur.

Meselemize bu itibarla bakacak olursak; kredi kartı sisteminin caiz olup olmaması hakkında hüküm vermemiz, içerdiği kefalet işleminin caiz olup olmamasına bağlıdır.

Kefalet üç kısımdır:

1-Kefaletün bi'n-nefs

2-Kefaletu'n bi'z-zaman

3-Kefaletu'n bi'l-mal[7]

Meselemiz birinci ve ikinci kısımlarla alakalı olmadığından onlardan bahsetmeyeceğiz. Belki konumuz "kefaletü'n bi'l-mal" meselesiyle alakalı olduğundan bu tür kefaletin üzerinde duracağız. Artık burada kullandığımız kefalet terimiyle üçüncü kısım yani kefalet "bi'l-mal" ı kastetmekteyiz.

Kefalet: zimmeti başka bir zimmete katmaktır. Yani asıl borçlu olan ödeme sorumluluğuna kefalet yoluyla bir başkasını bu sorumluluğa katmaktır.[8] Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'ın ifadesiyle; bir kimse zatını, bir başkasının zatına katıp onun hakkında lazım gelen sorumluluğu kendisine de iltizam etmeyi üstlenmesine kefalet denir[9]. Kefalet akdini kredi kartı sistemiyle mukayese yaparak inceleyen günümüz âlimleri belli başlı yerlerde sıkıntılar olduğunu ifade ederek bu sıkıntıları şu şekilde sıralamışlardır:

- Kefalet akdinde kefil olan kişi, bu kefaletinden dolayı hiçbir ücret talep edemez. Zira kefalet, teberru akdi olduğundan,[10] karşılığında ücret almak caiz olmaz.[11] Hâlbuki kartı veren banka, kart hamilinden belirli bir ücret almaktadır. Ancak bunu; bankanın aldığı bu ücret, kefalet ücreti değil kart ücretidir diyerek yorumlayanlar da olmuştur.
- Kefalet sözleşmesinde satıcı yani alacaklı olan kimse, alacağını hem asıl

borçludan hem de kefilden isteyebilir.[12] Hâlbuki kredi kartıyla satış yapan satıcının tek muhatabı, banka yani pos makinasını kendisine veren kurumdur.

- Kefil, borcu ödemeden kefil olduğu kişiden bir şey isteyemez[13]. Hâlbuki banka, işyeriyle yaptığı sözleşmeye göre; müşterinin hesap kesim tarihine yakın, yaptığı alış verişlerin bedelini ödemeden, kart hamilinden yani kefil olduğu kişiden parayı tahsil eder.

Buraya kadar ki bölümde; kredi kartı sistemini kefalet olarak değerlendiren ilim adamlarının görüşlerini naklettik.

Muasır âlimlerden bazıları da, kredi kartı sistemini, İslam fıkhındaki havale başlığı altında değerlendirmişlerdir.

Havale; zimmette bulunan borcu başkasının zimmetine nakletmeye denir.[14] Buna göre kartı veren banka, kart hamiline; "yapacağın alış verişlerden doğacak olan borcunu, bana havale et. Ben ödeyeceğim" demektedir. Bankanın, anlaşmış olduğu işyerine de aralarındaki sözleşme doğrultusunda; "bu havaleyi kabul et" demektedir.

Kredi kartı sistemini, fıkıhtaki havale meselesiyle mukayese yaparak inceleyen İslam hukukçuları; kefalet bahsinde de olduğu gibi belli başlı yerlerde problemler çıktığını ifade etmişlerdir. Bunlardan kısaca bahsedecek olursak;

Havale akdinin sıhhat şartlarından biride, "muhalun bih" dediğimiz havale edilen borcun miktarının malum olmasıdır.[15] İleride doğacak olan borç, fil vaki borç olmadığından bunun havale edilmesi sahih olmayacaktır.[16] Ancak kredi kartı sistemiyle alış veriş işleyişini incelediğimizde; kart hamilinin, bankaya havale ettiği borcun havale esnasında malum olduğu anlaşılmaktadır. Şöyle ki; kart hamili, anlaşmalı dükkândan alış veriş yaparken kartını pos cihazından geçirir. Pos cihazıyla banka arasında o anda iletişim kurulur ve bu vesileyle borcun miktarı banka tarafından malum hale gelir. Banka onay verdiğinde havale oluşur.

Görüldüğü gibi havale esnasında havale edilecek borcun miktarı hem havale eden kart hamili tarafından hem de havaleyi kabul eden banka tarafından malum olmaktadır.

Havalede ücret almak her ne kadar sakıncalı olsa da kredi kartı sistemindeki bankanın aldığı ücret; kefalet bahsinde de geçtiği gibi havale ücreti olarak değil, kart ücreti veya masraf olarak değerlendirilmesi mümkündür.

Diğer bazıları ise; kredi kartı sistemini; İslam fıkhındaki havale ve kefalet akdi işlemlerini bünyesinde barındıran bir işlem olarak görmektedirler. Bu itibarla kredi kartı sistemi; mal alımına kadar kefalet, mal alımından ödemeye kadar ise havaledir. Yani banka kart hamiline ve anlaşmalı alış veriş merkezlerine "kart hamilinin yaptığı alış verişlere kefilim, ödemeyi bana havale edin" demiş olur.

Kredi kart sistemini, İslam fıkhında var olan her hangi bir akit içerisine oturtmamız mümkün olsa da banka ile kart hamili arasındaki sözleşme metnine baktığımızda fıkhî olarak caiz olmayan birçok anlaşmaların bulunduğunu görmekteyiz. Bunların en belirgin olanı; sözleşmedeki 8. maddesi olan yerine göre temerrüt yerine göre de nema faizinin verilmesini taahhüt etmektir. Yani banka, kart sözleşmesinde taksitlendirme veya borcu geciktirme üzerine açık bir şekilde faiz alacağını ifade etmiştir. Kart hamili de bu sözleşmeyi imzalayarak faiz vereceğini taahhüt etmiş olacaktır. Aynı zamanda kart hamili, nakit çekme durumunda da faiz vereceğini kabullenmiş ve akdi bunun üzerine yapmıştır.

Kart sahibi her ne kadar borcunu geciktirmeyerek ve bankadan nakit çekmeyerek faiz

vermese de bu akde imza atmıştır. Ve kredi kartını her kullanımda sarahaten olmasa da bu faiz sözleşmesini dolaylı olarak yenilemektedir. Ancak bu sözleşmenin caiz olmaması kart ile alınacak malı haram yapmaz.

Netice olarak konumuzun başında da ifade ettiğimiz gibi faizle çalışan kurumlarla mubah olan işlemleri bile yapmak doğru olmadığı göz önünde tutulacak olursa, kredi kartı gibi meşruluğu tartışılan bir işlemi böyle bir kurum ile yapmaktan kaçınmak dini ve ahlaki görevimizdir.

Faizsiz Finans kurumlarında kredi kartı sistemi yukarıda sözü geçen sistemlerden farklıdır. Şöyle ki Faizsiz Finans kurumlarında borcun zamanında ödenmemesi durumunda murabaha kârı adı altında belirli bir oranda aylık kâr alınmaktadır. Böyle kâr almayan bazıları ise döviz kur farkını almaktadırlar. Fıkhî olarak bu meselede de birçok tartışmalar vardır.

Sonuç olarak muasır âlimlerinin çoğu finans kurumlarının verdiği kredi kartlarının kullanımının caiz olması için sözleşmelerinde şu iki şartın bulunmaması gerektiğini söylemişlerdir:

- Faiz ve nakit çekme işlemi olmayacak
- Ödeme geciktirildiğinde herhangi bir fazlalık alınmayacak ancak paranın değer kaybetme durumunda bunu farklı cinsten alacak olursa caiz olur demişlerdir.

Bütün bunlara rağmen kredi kartının kullanımı şüpheden uzak değildir. Bu yüzden zorunlu hale gelmedikçe kullanılmaması ihtiyat olsa gerektir.

El-Buhârî'nin rivayetine göre Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyuruyor:

عن اِلنُّعْمَان بْن بَشِير يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ الْحَلَالُ بَيِّنٌ وَالْحَرَامُ بَيِّنٌ وَبَيْنَهُمَا مُشَبَّهَاتٌ لاَ يَعْلَمُهَا كَثِيرٌ مِنْ اِلنَّاسِ فَمَنْ اتَّقَى الْمُشَبَّهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ كَرَاعٍ يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يُوَاقِعَهُ أَلاَ وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى أَلاَ إِنَّ حِمَى اللَّهِ فِي أَرْضِهِ مَحَارِمُهُ أَلاَ وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ اِلْجَسَدُ كُلُّهُ وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ أَلاَ وَهِيَ الْقَلْبُ

"Numan b. Beşir'den rivayete göre kendisi; Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)'in şöyle buyurduğunu işitmiş: **Helal belli haram da bellidir. İkisinin arasında şüpheli şeyler vardır. O şüpheli şeyleri insanların çoğu bilmez. Her kim şüpheli şeylerden sakınırsa dinini de ırzını da kurtarmış olur. Her kim bu şüpheli şeylere dalacak olursa, her an harama düşebilir. Tıpkı** (içeri girmesine izin verilmeyen) **koru etrafında** (hayvanlarını) **otlatan bir çoban gibi.** (Hayvanlar, yasak olan koruya girerek orada otlayabilirler.) **Haberiniz olsun ki her padişahın bir korusu vardır. Yine haberiniz olsun ki Allah Teâlâ hazretlerinin yeryüzündeki korusu haram kıldığı şeylerdir. Dikkat edin haberdar olunuz bedende bir et parçası vardır ki, o iyi olduğunda bütün beden iyi olur. O bozuk oluğunda ise bütün beden bozuk olur. İşte o** (et parçası) **kalptir.** [17]"

Ehli ilmin ifadesine göre bu hadis-i şerifte birçok meselelere işaret vardır. Geniş eserlerde bunlara değinilmiş ve uzunca izahları yapılmıştır. Bizler burada, sadece hadis-i şerifte geçen bir meseleye dikkat çekmek istiyoruz.

Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) haram olduğu malum olan şeyleri etrafı çevrili koruya benzetmiş, helal veya haram olduğu malum olmayan şüpheli şeyleri ise korunun etrafına benzetmiştir. Şüpheli şeylerden kaçınmayan kişileri de koru etrafında davarlarını otlatan çobana benzetmiştir. Nasıl ki bu davarlar, koru etrafından içeriye girip yasak olan otlardan menfaat elde etmeleri muhtemel ise, şüphelilerden kaçınmayan kişinin de harama düşmesi muhtemeldir.

Hadis-i şerifte şüpheli şeyler diye ifade edilen nesnelerin ne olduğuna dair, diğer bir ifadeyle bunlardan ne kast edildiğinde âlimlerimizin farklı görüşleri olmuştur. Bu görüşleri şu şekilde sıralamamız mümkündür:

1-Helal veya haram olduğunda ihtilaf edilen şeyler şüpheli şeylerdendir.

2-Helal ve haram ile karışık malı olan biriyle muamelede bulunmak şüpheli şeylerdendir.

3- Bir takım şeyler vardır ki helal mi, haram mı olduğu bazılarına göre belli değildir. Hakikatte o şeyler İslam şeriatının hakkında bir hüküm vermediği manasında bizatihi karışık/şüpheli şeyler değildirler. Zira hakkında hüküm bulunması gereken hiçbir şey yoktur ki şeriat tarafından delilsiz ve hükümsüz bırakılmış olsun. O şey hakkında kesin hüküm verilmemesi ehli ilim tarafından tam olarak mahiyetinin bilinmemesinden dolayıdır. Bu da o şey hakkında şüphelidir demeyi iktiza edecektir.

Hadis-i Şerifte geçen “o şüpheli şeyleri insanların çoğu bilmez” ifadesi de bu son izahı teyit etmektedir.

Buna göre; mahiyeti hakkında kesin bilgi sahibi olmadığımız meseleler, şüpheliler altına girdiği gibi hakkında âlimlerin ihtilafı olan şeyler de şüphelilerden sayılmaktadır. Bu şeyler hakkında tam olarak helal veya haramdır diye hüküm vermemekle beraber bunlardan kaçınmak hiç şüphesiz takvaya daha uygun olandır. Nitekim Hadis-i Şerifte geçen “her kim şüpheli şeylerden sakınırsa ırzını da, dinini de kurtarmış olur” ibaresi bunu ifade etmektedir. Allah en doğrusunu bilendir.

---

[1] Mü’minûn suresi 115

[2] Zâriyât suresi 56

[3] Türkiye’de Kredi Kart Uygulaması Dr. Ferudun Kaya

[4] Tüketicinin korunması hakkındaki kanun çerçevesinde kredi kartları. Yard. Doç. Dr. Şebnem AKİPEK.

[5] Yeni Düzenlemeler Işığında Kredi kartları, Murat Nokay, www.turkhukuksitesi.com

[6] Bu kurumun oluşumu ve işleyişi hakkındaki bilgi için bak: www.bddk.org.tr

[7] Fethü’l-Kadir, Kitabu’l-Kefale.

[8] Fethü Babi’l-İnaye Şerhü’l-Vikaye.

[9] Elmalılı M. Hamdi Yazır, Fıkıh Istılahları Kamusu c:3 s:212

[10] Tebyinü’l-Hakaik, Beyü’l-Fasit; Lisanü’l-Hükkam fi Marifeti’l-Ahkam, Faslü’r-Rabi, fi’l Vekale vel Kefale

[11] El-Mevsuatu’l-Fıkhiyyeti’l-Müyessire, c:1, s:401

[12] Kavaidü’l-Usul ve’l-Furu li Süleyman Kırkağaci, s:18

[13] El-Lubab fi Şerhi’l-Kitap, c:2, s:157

[14] Tebyinü’l-Hakaik, Kitabu’l-Havale.

[15] El Bahru’r-Raik, Kitabu’l-Havale.

[16] Bedaiu’s-Sanai, Kitabu’l-Havale.

[17] Buhârî, Câmi’u’s-Sahîh, Kitâbu’l-Îmân, No:52, c.1, s.20.